

ADVOKATFIRMA
CHRISTIAN HARLANG

Østre Landsret, 7. afdeling
Bredgade 59
1260 København

KOPI

PROCESSKRIFT 2

(23. maj 2012)

(Editionsbegæring af 4. april 2012)

i sagerne

(1) '

og

c/o Advokatfirma Christian Harlang
Nytorv 5
1450 København k
(v/ advokat Christian Harlang)

og

(2)

(3)

(4)

(5) -

(6) E

alle c/o Advokatfirma Christian Harlang
Nytorv 5
1450 København k
(v/ advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 42
1060 København K
(v/ Kammeradvokaten v/ adv. Peter Biering)

1. INDLEDENDE BEMÆRKNINGER

Landsretten har ved skrivelser af 7. maj 2012 vedr. sag I
mod Forsvarsministeriet samt sag
Mohammed mfl. mod Forsvarsministeriet anført:

"Landsretten har efter seneste fristfastsættelse modtaget processkrift A med bilag Æ-AE fra sagsøgte.

Sagen udsættes på sagsøgerens bemærkninger vedrørende editionsbegæring

til onsdag den 23/5-2012"

Sagsøgernes bemærkninger vedr. editionsbegæring er som følger:

2. EDITIONSBEGÆRINGEN

2.1 Militærjurist Kurt Borgkvists tilsynsrapporter fra 2004.

Sagsøgte har som bilag AB alene fremlagt militærjurist Kurt Borgkvists tilsynsrapport fra juni 2004. Anmodningen drejer sig imidlertid om samtlige tilsynsrapporter fra 2004, hvorfor den ikke er besvaret ved fremlæggelse af månedsrapporten fra juni 2004.

Forsvarsministeriets postulat i processkrift A, pkt. 2.1, om tilsynsrapportens manglende relevans for landsrettens stillingtagen til sagsøgernes påstand bestrides.

Sagen vedrører overlevering af fanger til irakiske myndigheder, hvorfor det er relevant for sagsøgernes procesførelse at fastslå ond tro hos de danske myndigheder om forholdene i de irakiske fængsler og politistationer på gerningstidspunktet i november 2004 frem til seneste løsladelse i februar

2005. I det omfang de danske myndigheder har haft kendskab til forhold vedr. tortur i de irakiske fængsler og politistationer, er sagsøgtes medvirken til sagsøgernes tilfangetagelse, samt senere overlevering til irakiske myndigheder, en retsstridig krænkelse af sagsøgernes person, m.v., jf. erstatningsansvarslovens § 26, og en tilsidesættelse af Danmarks internationale forpligtelser, herunder den Europæiske Menneskerettigheds-konventions art. 3 og FNs Torturkonvention.

Derfor er det relevant for sagens bevisførelse at få ikke-ufuldstændig indsigt i danske myndigheders kendskab til forholdene forud for, under sagsøgernes tilbageholdelse i irakisk varetægt, samt efterfølgende til og med 2005.

2.2 Militærjurist Kenneth Buhls tilsynsrapporter fra 2004 og 2005.

Sagsøgte har i processkrift A undladt bemærkninger til anmodningen om militærjurist Kenneth Buhls tilsynsrapporter fra 2004 og 2005.

Jf. pkt. 2.1 ovenfor er det af relevans for sagens bevisførelse at erhverve indsigt i militærjurist Kenneth Buhls månedlige tilsynsrapporter for nævnte periode.

2.3 Dokumentation for hvilket kendskab danske myndigheder under sagsøgtes ressortområde d. 25. november 2004 havde til det irakiske politis behandling af tilbageholdte, herunder The Serious Crimes Unit.

Sagsøgte har i processkrift A ingen bemærkninger til dette punkt.

Jf. pkt. 2.1 ovenfor er det af relevans for sagens bevisførelse at erhverve indsigt i, hvilket kendskab de danske myndigheder havde til det irakiske politis behandling af tilbageholdte.

2.4 Beskrivelse af de oplysninger danske myndigheder under sagsøgtets ressortområde var i besiddelse af d. 25. november 2004 om forholdene i irakiske fængsler og politistationer indenfor det danske operationsområde.

Sagsøgte har i processkrift A udeladt bemærkninger til dette punkt.

Jf. pkt. 2.1 ovenfor er det af relevans for sagens bevisførelse at få indsigt i, hvilket kendskab de danske myndigheder havde til forholdene i de irakiske fængsler og politistationer.

2.5 De såkaldte "target packs" for Operation Green Desert.

Sagsøgte har i processkrift A, pkt. 2.2, henvist til, at de såkaldte "target packs" for Operation Green Desert skulle være undtaget pligten til aktindsigt:

"Ved bilag til skrivelse af 15. februar fra Forsvarskommandoen, jf. bilag Z, side 6, har Forsvarskommandoen oplyst, at dokumentet ikke er underlagt aktindsigt, af "hensyn til rigets forsvar", jf. offentlighedslovens § 13 stk. 1, idet dokumentet indeholder efterretningsmæssige oplysninger."

Sagsøgte har ikke angivet nogen nærmere egentlig begrundelse for, hvorfor dokumentet i dets helhed skulle være undtaget retten til aktindsigt. Det bemærkes endvidere, at reglerne i retsplejelovens § 169 ikke kan forstås som indebærende en videre begrænsning i adgangen til aktindsigt end hvad der er gældende efter offentlighedsloven, herunder princippet om meroffentlighed.

Princippet om meroffentlighed finder anvendelse i nærværende sag, der er af principiell karakter og vedrører ekstremt grove menneskeretskrænkelser i form af sagsøgtets medvirken til, at sagsøgerne blev udsat for tortur af irakisk politi.

Det fremgår af offentlighedsloven § 4 stk. 1, nr. 2, at offentlighedsloven er en minimumslov, hvorefter principperne om meroffentlighed betyder, at der kan gives aktindsigt i videre omfang end hvad en forvaltningsmyndighed som udgangspunkt er forpligtet til at give. Meroffentlighed bygger således på princippet om størst mulig åbenhed i forvaltningen. Grænsen for meroffentlighed er tavshedspligt. Folketingets Ombudsmand udtalte i FOM2009-1997-601:

"(...) loven efterlader således et område hvor en myndighed ikke på grund af tavshedspligt er afskåret fra at give aktindsigt. F.eks. findes der ofte i interne arbejdsdokumenter (jf. § 7) og i andre dokumenter (§ 10) oplysninger som ikke er fortrolige. Her er tavshedspligten ikke til hinder for at give meraktindsigt i dokumenterne. Bestemmelsen om meraktindsigt forudsætter at myndigheden i disse tilfælde udøver et konkret skøn og afvejer de hensyn som taler for at imødekomme ansøgningen, over for de hensyn som taler imod, jf. Jens Garde, Carl Aage Nørgaard og Karsten Revsbech, Forvaltningsret, Sagsbehandling, 6. udgave (2007), s. 296 ff." (understreget her)

Sagsøgte skal således i de tilfælde, hvor den måtte finde, at et dokument ikke kan udleveres i sin helhed, og hvor dette ikke er en følge af tavshedspligt, udøve et sådant konkret skøn og foretage en hensynsafvejning vedr. princippet om meroffentlighed.

Editionsbæringen ift. de såkaldte "target packs" kan således ikke afvises uden en holdbar begrundelse. Hensynet til princippet om meroffentlighed og åbenhed i forvaltningen må være udslagsgivende. Sagsøger bemærker i den forbindelse, at Danmarks militære tilstedeværelse i Irak er ophørt i august 2007, hvorfor henvisninger til efterretningsmæssige oplysninger ikke kan begrunde afvisning af aktindsigt, eller edition.

Når sagsøgtes bemærkninger til ovenstående foreligger, vil sagsøgerne vende tilbage til dette.

2.6 Indsigt i kommunikationen på den danske bataljons intranet i perioden november - december 2004.

I sag UfR 1998.724 HK blev det af Højesteret pålagt skattemyndighederne at fremlægge interne arbejdsdokumenter.

Kravet om fremlæggelse af kommunikation på den danske bataljons intranet for perioden fastholdes. Det søges hermed bevist, hvilke konkrete ansvars- og planlægningsmæssige forhold, der gjorde sig gældende for Operation Green Desert. Derfor er anmodningen tillige afgrænset til måneden inden og henholdsvis efter Operation Green Desert.

Hvad angår Forsvarskommandoens bemærkning om, at det ikke vil være muligt at udlevere den interne kommunikation på bataljonens intranet, da forsvaret ifølge sagsøgte "*...ikke gemmer...*" denne type kommunikation i længere tid, **opfordres (12)** forsvarskommandoen til at tilvejebringe en erklæring fra en teknisk fagkyndig vedr. dette forhold. Det er helt almindeligt, at have sikkerhedskopier af materiale over længere tid, hvorfor det fremstår klart usandsynligt, at logning af kommunikation på bataljonens intranet, ikke skulle eksistere længere.

2.7 Direktiver eller vejledninger gældende mellem juni og december 2004 for optagelse af foto- og videodokumentation under militære operationer.

Sagsøgernes beretninger indeholder oplysninger om foto- og videoptagelser af deres tilbageholdelse.

2.8 Registreringslister over tilbageholdte i perioden 24. - 26. november 2004.

Det præciseres, at anmodning om registreringslister både omfatter tilbageholdte og midlertidig tilbageholdelse ifølge anvisninger, instrukser i forbindelse med ransagninger, visiteringer, undersøgelser og lignende jf. For-

svarsministerens brev af 22. december 2011 til Folketingets Forsvarsudvalg (Bilag 14).

2.9 Forsvarskommandoens direktiver om magtanvendelse fra tidspunktet for danske styrkers ankomst i Irak frem til og med 2005.

Det fra sagsøgte hidtil modtagne er ufuldstændigt, da det kun er dele af direktiverne, der er blevet fremlagt.

Det er relevant for sagen at få indsigt i direktiver for magtanvendelse, herunder således at afklaring af baggrunden for regelsættets tilblivelse og udvikling kan finde sted. Begæringen afgrænses derfor til en periode fra tidspunktet for danske styrkers ankomst i Irak frem til et år efter tilfange-tagelsen, idet der derved gives mulighed for at konstatere ændringer af det juridiske indhold, som er relevant for sagen. Den periodiske afgrænsning er derfor til og med 2005.

Sagsøgte er forpligtet til at fremlægge dokumentation for, at det fremlagte er fuldstændigt.

2.10 DANCONs Rules of Engagement frem til og med 2005

Det er relevant for sagen at få indsigt i "rules of engagement" frem til og med 2005, af samme grunde som anført ovenfor pkt. 2.9.

2.11 Delingsførerens "kort" (d.v.s. referencekort med forholdsregler, som af delingsførerne medtages på operationer) frem til og med 2005.

Det fra sagsøgte hidtil modtagne er ufuldstændigt, da kun delingsførerens kort fra februar 2004 er blevet fremlagt. Jf. pkt. 2.9 er det relevant at få dette materiale for en periode frem til og med 2005.

2.12 Soldaters "kort" gældende frem til og med 2005

Det fra sagsøgte hidtil modtagne er ufuldstændigt, da kun soldatens kort fra februar 2004 er blevet fremlagt. Jf. pkt. 2.9 er det relevant og hensigtsmæssigt for sagens bevisførelse at erhverve indsigt i soldatens kort frem til og med 2005.

2.13 Koalitionsstyrkernes Rules of Engagement frem til og med 2005.

Det fastholdes, at dokumenterne skal tilvejebringes indenfor en rimelig tidshorisont. Det har endnu ikke gennem anmodning om aktindsigt hos de britiske myndigheder været muligt at tilvejebringe dokumentet.

2.14 Afrapporteringer vedr. tilbageholdte fra november 2004 til og med februar 2005.

Dette er ift. listen over editionsbegæringer af 4. april 2012 en yderligere begæring.

Afrapporteringer, som DANCON/IRAK i medfør af Forsvarskommandoens direktiv for DANCON/IRAK er forpligtigede til at foretage, jf. direktivets pkt. 10. Dette drejer sig særligt om rapportering vedr. tilbageholdte, herunder statusrapport fra henholdsvis d. 1. december 2004, d. 1. januar 2005, d. 1. februar 2005 og d. 1. marts 2005 om tilbageholdte i britisk varetægt jf. direktivets pkt. 10.4.2.

2.15 Indrapporteringer fra dansk militærpersonel november 2004 til og med 2005.

Dette er ift. listen over editionsbegæringer af 4. april 2012 en yderligere begæring.

Indrapporteringer fra DANCON IRAK hold 4 i medfør af pkt. 2.14 omtalte direktivs pkt. 10.4.3 fra militært personel der måtte have været vidner til

overgreb mod tilbageholdte i dansk, irakisk eller britisk varetægt fra 25. november 2004 frem til og med 2005.

Dette inkluderer tillige andre indrapporteringer, herunder i medfør af "Direktiv for magtanvendelse for DANCONIRAK af 25. august 2004", punkt 25 og 26 om handlepligt i visse tilfælde. Bestemmelserne forpligter danske militærpersonel til indrapportering af overtrædelser af den humanitære folkeret, personfarlige overgreb og andre ulovligheder.

2.16 Afrapporteringer om afhøringer i forbindelse med Operation Green Desert i deres helhed.

Dette er ift. listen over editionsbegæringer af 4. april 2012 en yderligere begæring.

Sagsøgernes beretninger indeholder oplysninger om afhøringer foretaget af dansk militærpersonel, hvorfor afrapporteringer om afhøringer af personer frihedsberøvet under Operation Green Desert begæres fremlagt.

2.17 Britiske styrkers registreringslister over "detained" and "apprehended" personer for Operation Green Desert.

Dette er ift. listen over editionsbegæringer af 4. april 2012 en yderligere begæring.

Som supplement til punkt 2.8 i editionsbegæringen anmodes tillige om britiske styrkers registreringslister. Det er ved henvendelse til den britiske ambassade i februar 2012 blevet oplyst, at udlevering af oplysninger vedr. Operation Green Desert, kræver det danske Forsvarsministeriums accept.

Som det fremgår af ovenstående er punkterne 2.14 - 2.17 tilføjelser til editionsbegæring af 4. april 2012.

3. TIDSFRIST FOR EDITION-OPFYLDELSE

Materialet begæret stillet til rådighed for sagsøgerne senest mandag d. 2. juli 2012. Sagsøgerne har i medfør af deres status som mulige torturofre ret til en sagsbehandling indenfor rimelig tid jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3 og 6, samt FNs torturkonvention art. 12. Der er ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) praksis for at anvende bl.a. FNs torturkonvention som grundlag for fortolkning af staters positive forpligtelser, m.v., i sager, hvor denne er relevant. Som et nyligt eksempel henvises til dom af 10. april 2012 i sagen Babar Ahmad m.fl. mod Storbritannien, afsnit D, præmis 77 og 78. Der kan ikke herske tvivl om at dette er tilfældet i nærværende sager. FNs torturkonventions art. 12 lyder således:

"Each State Party shall ensure that its competent authorities proceed to a prompt and impartial investigation, wherever there is reasonable ground to believe that an act of torture has been committed in any territory under its jurisdiction."

Der stilles således krav om hurtig iværksættelse af uafhængig undersøgelse i tortursager som denne. Det er centralt for sagsøgernes procesførelse, at få den fulde indsigt i de anmodede dokumenter, for at sagen uden unødigt forsinkelse kan føres på et forsvarligt oplyst grundlag.

4. SUPPLERENDE BEMÆRKNINGER

Hensynet til offentlighedens interesse i sagen er relevant i nærværende sag, der vedrører dansk militærs forpligtelser i Irak i sager om tortur i forbindelse med pågribelse, transport af og efter overdragelse af fanger til irakiske myndigheder. Der er således blandt andet tale om afklaring af

danske myndigheders menneskeretlige forpligtelser, hvilket er af principiell karakter og således et tungtvejende hensyn.

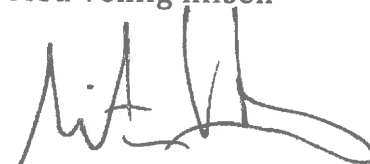
I medfør af retsplejelovens § 341 kan en editionsbegæring afgrænses ved, at bevisførelse uden betydning for sagen, ikke kan finde sted. Der foretages her en skønsvurdering, hvorunder bevisførelsen vil være relevant, såfremt det ikke kan udelukkes at dokumentationen har en vis betydning for sagen jf. dr.,jur. Jonas Christoffersen i UfR 2000B.202. Der er således tale om en bestemmelse, der i praksis sjældent udelukker mulighed for bevisførelse i en sag.

Det er på denne baggrund, at Forsvarsministeriets påstand om konkrete dokumenters manglende relevans for sagen, skal vurderes. Forsvarsministeriet har tillige som offentlig myndighed en naturlig forpligtelse til medvirken til sagens oplysning jf. U.1998.16H, præmis 18.

Når sagsøgttes stillingtagen til den indgivne editionsbegæring foreligger, vil sagsøgerne afgive et processkrift vedr. det mellem parterne i øvrigt udestående.

Med venlig hilsen

Christian Harlang